

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt. II. Ænigmatis propositi, inexpedibilitas & tenebricositas summa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

sis nostris intellectibus imperita, esse mysteria, difficilia quidem & abdita, sed tamen vera, affirmat S. Athanasius: & hoc est quod negat Sacramentū Verbi incarnati esse ænigma; nempe eiusmodi, ut ænigmatibus Gnosticorum ac similium annumerari debeat. Dicit etiam possit, allusum ab eo ad ænigmata Pythagoræorum & aliorum Ethnicorum, qui res perspicuas consilio tenebant, ita ut quamvis ex se essent faciles, tamen spectatis ambagibus quibus obducebantur, essent ænigmata. Non est autem tale ænigma, Christus Dominus.

Vsus doctrinæ, toto capite propositæ.

28. Vsum doctrinæ de Christo ænigmati, quatenus ea voce significatur obscuritas huius mysterij, exhibebo in calce sequentis capituli. Interim insuper considerandum, quanto nos Deus honore affecerit, cum hoc suum arcanum non alijs ante nos, sed primum nobis commisit [Nam nos quoque (inquit S. Chrysostomus homil. 7. in 1. ad Corinth.) eis quos fecerimus amicos, hoc dicimus esse indicium nostræ erga eos amicitia, quod nemini priusquam ipsis dicamus arcana.] Inferit indidem continenter S. Chrysostomus, quando cum delectu & temperatione agendum sit de hoc mysterio, quamque hallucinentur qui traducunt prædicationem, omnibus remeare & indiscriminatum enunciant tale arcanum, vereque diuinum ænigma, sanctas Margaritas projicientes canibus, & superfluis circa hoc mysterium rationibus videntes, cum mysterium non egeat confirmatione, sed duntaxat opus sit annunciar quoddam est. Nam non est mysterium diuinum & integrum quando à teipso aliquid addideris.] Hactenus Chrysostomi ratiocinatio, eius ferè verbis expressa, qua non auersatur illustrationes qualescunque nostras, per Theologicam intellectus negotiationem circa hoc mysterium: sed duntaxat superfluas verborum profusiones, è mero naturali lumine, quales nonnulli recente memoria frustra contulerunt, ut hoc mysterium humanis tatiunculis comprobarent. Quod item studium, circa hoc & alia Christiana mysteria, minus feliciter cessit Raymundo Sebundo, in opere ceteroqui subtili, de naturali Theologia.

CAPVT II.

Ænigmati propositi, inexpeditilitas & tenebrositas summa.

IN præmissa ænigmati nostri expressione, vel potius aliquali delineatione, gryphos vides & nodos inexpeditiles ac caliginem, quam nullus orationum & ratiocinationum humanarum splendor peruincat. Hanc caliginem, quippe ænigmati internam, subire primum & considerare placet: Tum eius discussionem tentare. In primis ergo Patres, summam huius mysterij caliginem passim agnoscunt. Signo nonnullos è præcipuis, cum Græcorum, tum Latinorum, præter plerosque ex quibus latè in hanc rem differit Paulinus Aquileiensis, initio libri tertij contra Felicem Vrsellitanum, Auspicor à Græcis.

Iudicium Græcorum Patrum, de caligine summa ænigmati propositi.

29. S. Dionysius episto. 3. hoc mysterium & priusquam executioni mandaretur, & postquam mandatum est, maxima semper obscuritate obseptum pronunciat. Itaque cum præmisisset, Deum esse ex se abditissimum: ad id idemque per Incarnationem videri posse factum perspicuum; subdit, nequaquam ita esse. Mysterium enim Incarnationis semper esse mysterium,

semper adytum & imperitum nobis, etiam postquam factum est. Glossa Pachymere in eam epistolam, insignis est ad hoc institutum. Idem sanctus Pater lib. de diu. nom. cap. 2. parte 1. ad finem, multa præfatus de diuina caligine, hæc subdit de Christo. [Imo quod Theologia totius vel euidētissimum est, ipsa Iesu in carne apparitio & ineffabilis est sermone omni, & omni ignota intelligenti: ipsi quoque antiquissimorum Angelorum primati non cognita.] Scire hanc tenebrositatem summam, ait esse euidētissimam.

Et inferius parte 2. agens de hoc mysterio, Propitia sint igitur, quæ sensum omnem & sermonem superantia, laudantur à nobis. In his quoque illius excellens ac supersubstantialia eminet, non modo qua parte immutabiliter nobis atque inconfusè communicauit, nihil in exuberanti sua plenitudine & ineffabili exanatione percellit: verum quia quod est nouitatum omnium supereminens nouitas, in naturalibus nostris supra naturam erat, in his quæ sunt nostræ substantiæ supersubstantialis, nostra omnia ex nobis & supra nos excellenter habens. Hæc, quanta obscuritas? Si quod S. Dionysio tribuit Richardus Victorinus l. de Incarn. ad S. Bernardum c. 13. tractans illud, venit mane, constaret verè esse Dionysij, haberet hic locum suum. Affirmat ergo Richardus, sciscitanti Apostolo quis esset ignotus Deus quem Athenienses colebant, respondisse Dionysium. [Verus Deus & verus homo, & ipse renouaturus est mundum.] Quod enim verus ille homo simul & Deus, cognominatus esset ignotus, non parum ad rem præsentem faceret. Verum vnde narrationem illam habuerit Richardus, me later, suntque aliæ illius cognominacionis causæ complures, memoratæ ab Isidoro Pelusiota l. 4. episto. 69. & ab alijs adductis in Natur. Theol. d. 5. n. 171.

30. Iustinus Martyr in expositione fidei de Trinitate, cum deuenit ad vnionem humanitatis & Verbi, perspicuè aperit sensum suum de summa caligine huius mysterij, his præter cetera. [Nec est cur quisquam ex me huius vnitionis modum sciretur. Non pudebit enim fateri ignorantiam: Imò gloriabor potius, quod credam arcana quibus initiatus sum, quæ nec ratio nec mens valet percipere. Quare caue nequid manifestum de his, vel ex me, vel ex alio discere cupias. Quod si liber ea cognoscere quæ ipsi percipimus, non celabo filios Ecclesiæ: hoc tantum admonitos, quod tractantibus hanc expositionem, opus sit superno fauore ac auxilio, ut aliquatenus fiant sui voti compotes.] Et infer. us. [Iam ante factus sum, me huius veritatis manifestam cognitionem non posse mente comprehendere: ac ne nunc quidem permitter huius modestiæ, contentos dato nobis modulo.]

Origenes optimè in eandem sententiam differit l. 2. Periar. cap. 6. [Verum (inquit) ex omnibus de miraculis & magnificentijs illud penitus admirationem humanæ mentis excedit, nec inuenit mortalis intelligentiæ fragilitas quomodo sentire vel intelligere possit, quod tanta illa potentia diuinæ maiestatis, ipsum illud verbum patris, atque ipsa sapientia Dei, in qua creata sunt omnia visibilia & inuisibilia, intra circumscriptionem eius hominis qui apparuit in Iudæa, fuisse credenda sit, sed & ingressa esse Dei sapientia vuluam femina & nasci paruulos, & vagitum emittere ad similitudinem plorantium paruulorum. Eum deinde quod in morte conturbatus refertur, & ipse etiam profiteretur dicens. *Tristis est anima mea usque ad mortem*: Et ad vltimū, quod vsque ad eam quæ inter homines indignissima habebatur, adductus est mortem, licet tertia die resurrexit. Cum ergo in eo quadam ita videamus humana, ut nihil à communi, id est mortaliū fragilitate distare videantur, quadam ita diuina, ut nulli alijs nisi illi primo & ineffabili in se conueniat deitati habere, humani intellectus angustia tantæ admirationis

modo quodam qui nullis verbis exprimi potest, omnemque interpretationis vim superat, honore accipiat.

Theodoretus in c. 5. Cantic. gratias de Christo capite fluentes, clavas palmarum interpretatus, ait eas dici nigras quasi coruum, [ut per profundum & oblitum colorem, abdita & inaccessa Incarnationis ratio declaratur.]

34. S. Maximus centur. 1. ex varijs cap. 11. [Ingens diuinæ Incarnationis mysterium perpetuo manet mysterium, non ob id solum quod pro modo erat facultate eorum qui per illud saluantur, explicatum, habet quippiam nondum conspectum, maius eo quod enarratum est: sed ob id quoque, quod vel illud ipsum quod videri putatur, manet adhuc prorsus abstrusum: utpote quod nullo sermone, sicuti est, cognosci queat. Neque cuiquam, quod dicitur, videatur paradoxum. Nam Deus cum sit super substantialis, & omnem super substantialitatem transcendens, quando voluit ad substantiam deuenire, modo super substantiali substantiam induit. Et hanc ob causam, pro hominibus, ut amans hominum, ex humana substantia, verè factus est homo. Porro modum quo factus est homo, semper habet inexplicabilem; pro hominibus enim factus est homo.] Quare capite sequenti, negat vllam hic querendam euentiam, [Perpendamus, inquit, fidelis mente Incarnationis diuinæ mysterium, ac sine vlla curiositate gloriificemus duntaxat eum cui nostro gratia complacuit illud fieri. Nam quis dicendi demonstrandi facultate consequi potest, qua ratione Dei conceptio fiat? Quo pacto gignatur caro sine semine? Qui generatio sit absque corruptione? Quomodo mater, quæ vel post partum virgo permansit? Quo pacto qui plusquam perfectus erat, ætate succedere proficiebat? Quo pacto baptizabatur, qui mundus erat? Quomodo nutrebat, qui esurir? Quo pacto robur conferebat, qui fatigatur? Quomodo ægrotans sanitatē donabat? Quomodo moriens, viuificabat? Et ut primum postremo loco dicā, qui Deus homo factus est? Ac sanè maius mysterium est, quo pacto substantialitio & secundum Hypostasim Verbum erat in carne, qui secundum substantiā & Hypostasim totus est apud Patrem: quomodo idem natura totus est Deus; & secundum naturam totus factus est homo, neutra prorsus abnegata natura: diuina minime, secundum quam est Deus: nequa nostra, secundum quā factus est homo. Huiusmodi mysteria, sola capit fides, quæ est Hypostasis eorum, quæ mentem superant & rationem.]

S. Damascenus l. 3. fid. cap. 5. appellat Incarnationē, [dispensationem verbi diuinam & ineliquibilem, & mentem omnem, comprehensionemque omnem, excedentem.]

Patres Latini, quid statuerint de tenebrisitate eiusdem enigmaris

35. Græcis Patribus subnecto Latinos. S. Hilarius sub finem libri 10. de Trinit. [Illos nunc arcanorum celestium scrutatores consulo, ut secundum naturam suam nati ex Virgine Christi sacramentum loquantur. Vnde dicent Virgini conceptum? vnde Virgini partum? quam hanc esse genitalium originum causam disputabunt? Et quid intra secessus maternorum sinuum coaluisse? corpus vnde? homo vnde? Iam verò post hæc, quid sit descendisse de cælo Filium hominis, in cælo manentem? Non enim eiusdem est, secundum corporales causas, descendere & manere, quorum alterum descensionis transmutatio est, alterum manendi imperturbatio est. Vagat infans, sed in cælo est: puer crescit, sed plenitudinis deus permanet. Iam verò cum ascendit ubi antea fuit, & descendit qui manet; quo intelligentiæ humanæ sensu continebitur? Dominus enim ait: Quid si videritis Filium hominis ascendentem ubi antea fuit? Ascendit Filius hominis ubi antea fuit, &

quis hoc sensus concipiet? descendit de cælo Filius hominis, qui in cælis est, & quæ hoc ratio præstabit? Verbum caro factum est, quæ hoc verba loquentur? sit caro Verbum, id est, homo deus. Et qui homo est, in cælis est: & qui deus de cælis est. Ascendit descendens, sed descendit non descendens. Est qui erat, & quod est, non erat. Currimus per causas, & ratione deficiamus; rationem cernimus, & causas non intelligimus. Sed Christum Iesum ita intelligentes, scimus; & magis putantes nos intelligere, ne scimus.]

S. Ambrosius lib. de Salomone cap. 2. in fine, vestigia aquilæ in cælo, nobis inuestigabilia, sic accommodat ad rem præsentem. [Cuius hominis tam altus sensus & tantus est, ut explicare possit, quomodo illa tanta maiestas de cælo aut venire dignata fuerit, aut redire? Cum hoc solum nobis scire liceat, quod aut venit, aut rediit. Quis enim cognoscere potest quemadmodum Verbum in Virginem venerit, ut repente conciperet, ut tam felicem sortem partus virginis effunderet, ut hominem deus indueret, quem totus mundus non potest nec fuisse nec capere? Id est quod ait, Vestigia volantis aquilæ, (id est Christi domini aduenientis ad terram, ac redeuntis ad cælos, vestigia), comprehendere enarrareque non posse.]

36. S. Augustinus epist. 49. ad questionem 5. & deum & Christum, cuiusque homini licet sapientissimo imperium esse, docet ex loco Proverb. 30. [Deus docuit me sapientiam, & scientiam Sanctorum cognoui. Quis ascendit in cælum, & descendit? Quis collegit ventos in sinum? Quis conuertit aquam in vestimentum? Quis tenuit fines terræ? Quod nomen est ei aut quod nomen est filij eius? horum duorum quæ in extremo commemoravi, vnum retulit ad Patrem id est, quod nomen est ei, propter quod dixerat, Deus docuit me sapientiam. Et alterum euidenter ad Filium, cum ait, aut quod nomen est filij eius? propter cetera quæ de filio magis intelliguntur, hoc est, qui ascendit in cælum & descendit. Quod Iulius ita commemorat: Qui descendit ipsi est, & qui ascendit super omnes cælos. Quis collegit ventos in sinum, id est, animas credentium in occultum atque secretum, quibus dicitur: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quis conuertit aquam in vestimentum? ut dici posset: Quotquot in Christum baptizati estis, Christum induistis. Quis tenuit fines terræ, qui dixit discipulis suis: Eratis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa, & Samaria, & usque in fines terræ.] Vides locum Proverbiorum quo filius humanis intellectibus incognoscibilis dicitur accipi à diuino Augustino de Filio in carne, siue de Christo ratione huius mysterij, non autem nudè de Verbo æternò. Eiusdem B. Augustini vniuersa epistola 3. in hoc negotio consumitur.

S. Gregorius homil. 2. in Ezech. electorum quod ibi Ezechiel nubes magna, & igne inuolvente implicitam, aquæ aded inaspectabile refert, interpretatur Christum. [Electum quippe ex auro & argento est. In electo dum aurum argentumque miscetur, argentum ad claritatem crescit, aurum verò à suo fulgore pallescit. Illud ad claritatem proficit, hoc à claritate temperatur. Quia igitur in vnigenito dei Filio, naturæ diuinitatis vnita est natura nostra, in qua adunatione humanitas in maiestatis gloriā excreuit, diuinitas verò à sui fulgoris potentia humanis se oculis temperauit; per hoc quod humana natura clatior facta est, quasi per aurum creuit argentum. Et quia diuinitas à fulgore suo nostris est aspectibus temperata, quasi aurum nobis palluit per argentum. Illa enim natura immutabilis, quæ in se manens innovat omnia, si ita ut est, nobis apparere voluisset, fulgore suo nos accenderet potius quam renouaret: sed claritatem suæ magnitudinis temperauit nostris oculis deus, ut dum nobis eius claritas temperatur, etiam nostra infirmitas per eius similitudinem

luculentum in eius luce claresceret, & per acceptam gratiam, ut ita dicam, suae habitudinis colorem mutaret. Quasi electum ergo in igne est, Deus factus homo in in periculatione.]

37. S. Anselmus lib. 2. Cur Deus homo c. 16. [Quaestione sapientia Dei hoc fecit, si non possumus intellegere, non debemus mirari: sed cum veneratione tolerare, quod in secretis tantae rei, quod ignoremus, est, aliquid esse in secretis tantae rei, quod ignoremus, Quippe mirabilis Deus restauravit humanam naturam, quae instauravit: aequaliter enim utrumque Deo facile est, sed homo antequam esset, non peccavit, ut fieri non deberet. Postquam vero factus est, peccando meruit, ut quod ei ad quod factus erat, perderet: quamvis non perdidit omnino quod factus erat, ut esset quod putaretur, aut cui Deus miseretur. Neutrum enim hominem fieri posset, si in nihilum redactus esset. Tandem ergo mirabilis Deus illi restituit, quam insituit; quando hoc de peccatore contra meritum fecit. Quantum etiam est, Deum & hominem, sic in unum convenire, ut servata integritate utriusque naturae, idem sit homo qui Deus. Quis ergo praesumat vel cogitare, quod humanus intellectus valeat pene rare, quam sapienter, quam mirabiliter tam insensibile opus factum sit?] Eiusdem operis libro 1. c. 2. inde proficitur S. Anselmus, retrihi se ab Incarnationis tractatione [quod ea materia non solum pretiosa est; sed sicut est de speciosa forma patris filius hominum, sic etiam est de speciosa ratione imper intellectus hominum.]

Amedeus Lauanensis hom. 3. de laud. Deip. tractans mysterium Incarnationis [Quis erit nobis progressus ad hanc sanctae Dei? quo ordine iter aggressum consequamur? Ecce condensa nebula, nubetque lucidissima, itinera nostra praepediunt. Aqua illa quam vidit egredientem de templo sancto Ezechiel, non solum talos & gentem, verum renes & collum operiens, diffunditur super nos, ne transvadare possimus.] Et mox: [Quod si volumus accedere ad caliginem, in qua ipse est, ingressi medicum nebulae, & peritiori gloria tantae maiestatis, perterriti etiam magnitudine illius infinitatis, non subilemus, & erimus quasi nihil, Deus enim in locum inhabitat inaccessibile; cuius ignis, sicut stipulam carnes deorat, cuius faciem nemo videre potest, & vires ad cuius abyssum indagandam Angeli non sufficiunt; ad quem nulla potestas aspicit, praeter illam quae in unitate personae copulata est. Demus itaque gloriam Deo, & cadentes in facies nostras; adoremus à longè vestigia Trinitatis.]

38. Petrus Cellensis lib. 1. de tabernac. [Non immerito Christus arca nuncupatur; quia sicut arca in domo valde necessaria est, ut non solum panis ibi ponatur, sed vestis & pecunia, & quae libet alia sub clauo signanda & conservanda; sic in Christo reponitur opus nostrae salutis, quasi panis refectio: reponitur vestimentum dealbationis, ut ibi legitur, *quosque baptizati estis, Christo induistis*; reponitur nihilominus de pecunia redemptio; ut ibi, *redemptionem missis Dominus populus*; reponitur & thesaurus totius divinitatis, quia in Christo habitat omnis plenitudo divinitatis corporalis. Arca igitur est, nec semper aperta, ne studium quaerendi tollatur; nec inclementer clausa, ne instantia requiritum frustraretur. In manus Patris, clavis resignatur, propter mysterium à saeculis absconditum; ne fures effodiant consilium Dei, & furentur intentionem Incarnationis Christi. Pater claudit & nemo aperit; quia naturam divinam in secreto suo abscondit: Ipse aperit & nemo claudit, quia generationem humanam mundo innouit. Nemo (inquit) novit filium nisi Pater.]

In solubilitate corrigiae per Baptistam, & libri Apocalypsi ob signatio, eodem à Patribus aptantur.

39. Hæc quæ de inenodabili implexitate mysterij Incarnationis hætenus prorsulimus ex variis Patribus aliter paucis his verbis à Baptista Christi antecursore sunt tradita. Non sum dignus, ut solam eius corrigiam calceamenti. Interprete namque S. Gregorio homil. 7. in Euang. intendebat [in ligaturam mysterij, quod Verbi divinitas veluti calceata morticiniis nostræ corruptionis apparuit.] Pulchre item in eandem sententiam Nazianzenus orat. 39. sub finem. [Quid calceamenti corrigia, quam non solvis, qui Iesum baptizas, tu, inquam, solitudinis alumne, ac nullius cibi homo, tu nove Helia, plusquam Prophetæ, utpote qui eum etiam, qui prædicebatur, vidisti; tu inter verus & novum testamentum interiectus? An fortasse aduentus & carnis ratione, cuius ne extrema quidem facile solui atque explicari, possunt, non dicam ab his, qui adhuc crassi & carnales sunt, atque in Christo parvuli, sed ne ab his quidem, qui spiritu Ioannem referunt. Extrema huius mysterij, appellat quascumque eius fibras, & quidquid ad illud aliquo tandem modo pertinet S. Ambrosius, eodem modo indissolubilitatem corrigiae calceamenti per Baptistam interpretatus est l. de inst. Virg. c. 14. tractans illud Cant. 7. *quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis*. Sic enim scribit. [Speciosè procedit anima, quæ corpore veluti calceamento utitur, ut quo velit, suum possit sine impedimento illo circumferre vestigium. In hoc calceamento speciosè processit Maria, quæ sine ulla commixtione corporis consuetudinis, autorem salutis Virgo genuerit. Vnde egregie Ioannes ait. *Non sum dignus solvere corrigiam calceamenti*; id est, non sum dignus, Incarnationis mysterium comprehendere angustis mentis humanæ, atque inopis vilitate sermonis absolvere. Vnde & Isaias dixit, *Generationem eius quis enarrabit*? Eadem est secunda interpretatio loci de quo agimus, adhibita à Clemente Alexandrino l. 3. Strom. Nec dissimiliter Glossa Ioan. 1. indissolubilitatem corrigiae calceamenti, ait esse mysterij Incarnationis inexplicabilitatem. Subscribunt Magister in 3. dist. 2. Argem. ibid. d. 1. q. 1. artic. 1. & Gabr. in 1. d. 30. q. 4. *littera L.* qui varias tantæ in hoc mysterio difficultatis causas vestigat *littera M.* & c. q. 3.

40. Hæc insolubilitati corrigiae per purum hominem, S. Bernardus serm. 1. de Pasche iungit quod Apocal. 5. traditur de impossibilitate aperiendi libri signaturum. Sic enim de Christo loquitur. [Idem etiam liber est, qui non poterat aperiiri. Quis enim dignus inveniretur aperire hunc librum? Indignum se profiteatur & ipse Baptista Ioannes, quo internatos mulierum maior nemo surrexit. *Non sum*, inquit, *dignus solvere corrigiam calceamenti eius*. Venerat enim ad nos calceata maiestas, divinitas incarnata, venerat Dei sapientia, sed in libro clauso utriusque & signato. Quod ligabat corrigia calceamenti, hoc claudabant signacula libri. Sed quid dicimus super his septem? An forte triplex anima virtus, ratio, memoria, voluntas, & quadrifaria corporis compositio, ex elementis videlicet quatuor, in his septem est intelligenda, ut nihil de veritate humanitatis defuisse nonerimus Salvatore? An magis humanitas eius ipse est liber, & quaerenda sunt signacula septem? Septem enim quadam arbitror inveniri quibus maxime celebratur in carne præsentia maiestatis, ut non possit aperiiri liber, & sapientia quæ latebat agnosci.] Exponit sigillatim ea septem sigilla, siue sepe latens in humanitate Dei causas, quæ apud eum videri poterunt. Auctoritate satis superque monstratum videtur, quanta & quam densa sit propositi anigmatis caligo.

Suffragium rationis.

41. Nec minus astipulatur ratio. Omnes enim contradictiones superiori capite propositae, inexpedibiles videntur reddere huius enigmati scrupulos. Quomodo siquidem potest idem Deus & homo, idem creatura & creator, idem mortalis ac immortalis, æternus ac temporalis, immensus & loco conclusus agnosci? Quomodo autem Deus, eo in hominem transitu mutationem non subiecit, quæ tamen tantum à Deo abesse debet, quantum non esse ac deficere? Sanè quomodocumque explicetur, quo pacto Deus qui ante homo non erat, factus deinde sit homo, afflicta videtur Deo fuligo nostra; quia vel Deus dicitur vniri humanitati vt forma; vel humanitas dicitur vniri Deo, vt subiecto; vel ex humanitate & Deitate restructis, existeret certum: quæ omnia impossibilia sunt, & pugnantia cum diuina actualitate purissima, ac vel obumbrationem vicissitudinis excludente. Quomodocumque item explicetur fundamentum nouæ illius denominationis, non apparet quomodo veritas naturæ humanæ retineatur, in tanto eius ad Deum accessu; aut quomodo natura humana sit vera substantia, tam pendens à Patre & Spiritu sancto quam à Verbo, vt sanè æque pender ab omnibus personis diuinis, cum ab omnibus per communem essentiam atque potentiam producatur. Aut denique quomodo sit completa, si vel aliquod sibi substantiali destituitur, vel in alterius compositionem venit. Hæc omnia, quanta sit obscuritas mysterij enigmate proposito contenti, restat faciem.

Accedit potentissima eiusdem caliginis probatio, quæ convincit, in hoc negotio à nullo creato intellectu responderi posse nisi admodum imperfectè, ad quæsitum quod de vnaquaque re primum institui potest, nec rei notitiam plenam infert, sed pertenuem & in vestibulo ipso hærentem. Prima enim quaestio de re quapiam, est, an sit tantum possibilis, an exiit & actus. Qui potèd subiectam huic primæ quaestioni responsionem perceperit, paratè promouit in rei perfectione de qua instituitur ea quaestio: adhuc enim hæret in exitu actus rei, nec ad essentiam adyta admittitur. At ratio valida convincit tantam esse caliginem mysterij quod proposito enigmate continetur, vt ne ad illam quidem primam & veluti initialem cognitionem eius, aspirare intellectui vlli creato, siue Angelico, siue humano liceat: sed ex triplici modo cognoscendi diuinam quem assignat S. Bernardus lib. 5. de consid. c. 3. nempe per fidem obscuram, intelligentiā claram, opinionem sola verisimilia apprehendentem, adigimur fateri, solum primum modum, intellectui cuiusque creato esse concedendum, quoad mysterium enigmate proposito contentum: Ac proinde si intellectus, hoc quod inter signata fidei (vt S. Bernardus loquitur) numerandum est, tentet irumpere, non modò reputandus erit effractor, quod idem mellitissimus Doctor tradit, sed etiam casu nifu & irrita fatigatione nihil proficiet. Quod verò multo plus est, ne opinio quidem reperit vbi secuta hic pedem figat in tanta caligine. Hoc quia non videretur satis exploratum, nec ab omnibus Theologis æque admittitur, demonstrandum breuiter est, tam quoad possibilitatem, quam quoad actualem existentiam mysterij in quo versamur, initio ducto à possibilitate nuda, quam pater esse anteriorem, cum existentia superaddat possibilitati diuinum decretum, actuale quod magnas tenebras offundit, ultra eas quæ possibilitatem affectantur.

42. Vt autem perspicuè solidèque procedamus, præmittendus est duplex modus cognoscendi vel ostendendi rei cuiusque possibilitatem. Primus est, quo directè & ostensivè probatur, atque adèd clarè & euidenter detegitur ea possibilitas: Qua ratione eam rem

agnoscimus euidenter possibilem, quæ nobis obicitur contuenda penetrando intimè connexionem terminorum illam compingentium, aut quam discursu manifesto agnoscimus connecti necessariè cum ea re cuius existentiam intuitivè perceperimus. Secundus modus rei possibilitatem cognoscendi, est indirectus, quo scilicet tamen si non cognoscimus euidenter, abesse repugnantiam; tamen omnia quæ in contrarium opponi possunt, enodamus: non quidem euidenter conuincendo, in huiusmodi argumentis quæ in contrarium opponi possunt, assumi falsum; (sic enim euidenter cognosceremus oppositum esse verum, quod est contra suppositionem, quæ fert illud non cognosci euidenter: sed negando principia in contrariā assumpta, quæ aduersarij nunquā ineluctabiliter affructur. Distinxit hos duos cognoscendi vel ostendendi modos, Argenti in 3. d. 1. q. 1. art. 1. priorem vocans directū & positivum, posteriorem verò indirectum & negativum.

Ne possibilitas quidem huius mysterij demonstrari directè potest ab intellectu vlio creato, etiam Angelico.

43. Prior modus cognoscendi possibilitatem huius mysterij, est apertè impossibilis cuius intellectui creato per naturas vires suas operari. Nam ens essentialiter supernaturalis, non potest viribus intellectus vilius creati agnosci possibile, penetrata connexionem quidditatis & existentie talis entis. Certum quippe est, quod cognoscibilis affectatur entitatem, estque naturalis eius passio: & iuxta probabilem sententiam, eadem est cum veritate transcendentali, quod si cognoscibilis non corresponderet entitati, conuelleretur principium apud omnes ratum ac certum; nepe quod modus operandi sequatur modum essendi. Igitur si res cognoscenda, est essentialiter supernaturalis, impossibile est eam esse euidenter cognoscibilem viribus naturæ totius creatæ. Atqui mysterium enigmate proposito comprehensum, est secundum substantiam & essentiam suam supernaturalis: Inuoluit enim personalitatem Verbi, & terminationem naturæ creatæ per vnum ex illis personalitatibus quibus diuinitas ipsa terminatur; atque adèd continet modum essendi reciprocum ac proprium Deo, quod est totum fundamentum supernaturalitatis secundum substantiam. Quare impossibile est, nudas vires naturales cuiusque intellectus creati, isthuc vsque pervadere, fertique distinctè & perspicuè in contuitionem possibilitatis mysterij propositi.

44. Non distinxit de intellectibus creatis; quia intellectus quoque Angelicus, non eodem modo qui sunt reipia, sed qui etiam esse possunt, eodem loco habeo quoad rem presentem: displicentque Mayo in 3. d. 1. q. 8 (quamvis nonnihil ambiguus, & Rubion in 3. d. 1. q. 3. art. 2. qui existimantes intellectum à sensu independentem, æque porrigi ad omnia entia limitata percipienda, affirmant intellectum Angelicum sibi relictum, id est non impeditum à Deo nativam eius perspicaciam obstruente) posse naturaliter cognoscere hoc mysterium. Id quod etiam asseruisse non ita pridem nonnullos, refert Vasquez 1. p. d. 2. 1. n. 1. 4. sed ex alio fundamento: nepe quod extrema huius vnionis, Deus scilicet & humanitas, sint naturaliter cognoscibiles: proindeque eadem non implicet contradictionē ea extrema coniungi: intulerunt, notam euidenter esse Angelo, possibilitatem huiusmodi vnionis. Sed hæc fundamenta, sunt planè ruinosæ. De priore res est perspicua. Cuius enim intellectui, certa mensura obiectorum connaturaliter cognoscibilem est assignanda, correspondens modo essendi, vt latè prosequor in Naturæ Theolog. dist. 4. à num. 2. At vnio de qua disputamus, longè transcendit modum essendi cuiusque creaturæ, cum includat modum essendi diuinum, &

trahat

*Quid de probabili notitia naturali possibilitatis
huius mysterij, supposita reuelatione
statuendum.*

47. An verò supposita reuelatione possibilitatis huius mysterij, vires naturales intellectus, eo possint assurgere, ut illud esse possibile probabiliter cõment, lis potest esse de nomine. Certum quidem est, reuelationem diuinitus interpositã, non posse efficere, ut naturale lumen intellectus, ultra sphaeram suã obiectiuam progrediatur: Nec item posse, efficere, ut naturalia principia quæ sumi possunt per intellectum reuelatione præuia roboratum, contineant virtualiter conclusionem, quam suapte natura non continent: Quod vnum volumus Ruis disp. 43. de Trinit. sect. 2. & alij, qui negant, etiã supposita fide aut reuelatione, posse ab intellectu creato sibi relicto excogitari rationes quibus mysterij substantialiter supernaturalis, veritas aut possibilitas, vel probabiliter innoscescat. Nihil tamen vetat, supposita fide & reuelatione mysterij, intellectum suis viribus aliquas sibi verisimiles ratiocinationes tanquam manuuctiones efformare, quibus probabiliter suadeatur, mysterij possibilitatẽ & veritatem, & quasi ciceretur ac condoceretur, ne præfractẽ ab obiecto adẽ aucto, tamque à connaturalibus sibi obiectis dissentiente, resiliat: quod vnum volumus Suarez l. 1. de Trinit. c. 11. & 12. & alij, qui docent, supposita fide, dari posse naturæ viribus probabilem mysteriorum confirmationem. Hoc enim non est asserere, naturale lumen transcendere sphaeram suam; aut principia naturalia continere conclusionem quam non continent: sed tantum est asserere, intellectum intra sphaeram suam naturalem, reperire posse aliqua vtrunque proportionalia mysterio, è quibus per analogiam naturaliter cognoscibilem, colligat non improbabiler possibilitatem mysterij. Possibilitas enim mysterij analogicẽ tantum deducta, continetur in huiusmodi principijs naturaliter peruijs. Multas tales huius mysterij manuuctiones, adducam infra lib. 2. sect. 1. c. 1. Quam verò tenuis aut potius nulla lux, ex ea possibilitatis verisimilitudine obscuritatem fidei supponente, nec nisi alicui analogiæ nixa, accedat mysterio, non est quod exponamus: cum per se liqueat, mysterium nihilominus densa semper caligine obuolui. Non est tamen idcirco dicendum, mysterium esse contra lumen naturale: neque enim lumen fidei, naturali luminĩ aduersatur, sicut neque veritas veritatis, sed tantum dicendum est, mysterium esse supra naturale lumen; nec eius collustratione patere posse possibile. Nec plura, de naturaliter directẽ indemonstrabili possibilitate mysterij de quo agimus. Vnde quanta sit ænigmatis propositi caligo, æstimare licet.

*Eiusdem possibilitatis demonstratio indirecta.
parabilis naturæ viribus.*

48. Venio ad alterum supra propositum modum demonstrandi possibilitatem huius mysterij, quem aiebam vocari indirectum, aut negatiuum, quia procedit diluendo & negando principia quæ assumuntur in argumentis, formati contra mysterium. Cuiusmodi sunt benè multa argumenta, quæ contra possibilitatem mysterij de quo agimus, referuntur à S. Thoma lib. 4. contra gen. cap. 40. Et hic modus probandi possibilitatem, potest quidem naturali intellectu perspicaci aliquatenus concedi respectu mysterij de quo agimus; inde tamen caligo & tenebrositas inima mysterij, nequaquam discitur.

Possit hunc modum probandi possibilitatẽ aliquatenus tribui intellectui creato sibi relicto, videtur debere esse extra controuersiam: qui vt optimè philosophatur

D. Thomas opusc. 6. c. 2. quod à summa veritate profertur, cuiusmodi est quodcumque fidei mysterium, non potest falsum esse: quod autem falsum non est, nequit ratione necessaria impugnari. Igitur rationes quibus contigerit illius mysterij possibilitatem impeti, vitiosæ sunt, & negari possunt, quod est probare indirectẽ possibilitatem mysterij illis rationibus impetiti. Idque vnum, Christiano Doctore cum infidelibus agenti præstandum esse circa fidei mysteria, monet ibidem S. Thomas. Aduertit enim, non esse Doctorem Christiano laborandum, in fidei mysterijs contra infideles necessariò aut euidenter probandis, sed in eam duntaxat curam incumbendum esse, vt fidei mysteria defendantur, quod præstatur simplici negatione propositionum ab infideli assumptarum contra mysterium de quo agitur. Aiebam verò hunc modum probandi possibilitatem mysterij, aliquatenus concedi naturæ viribus, quia hic modus probandi, simpliciter loquendo, non est euidentis. Caietanus quidem 1. p. q. 1. art. 8. admittit, posse à Christiano Doctore naturæ viribus monstrari euidenter falsitatem argumentorum quibus mysterium aliquod nostrum impetitur. Etque id planè admittendum, si vitium argumentorum illorum sit duntaxat in forma syllogistica, aut si in illorum argumentorum materia admisceatur naturalis aliqua propositio, euidenter pugnans cum naturæ lumine. Falsum tamen est, posse euidenter ostendi defectum argumentorum contra mysterij possibilitatem, si argumenta illa non peccent in forma, nec villam contineant propositionem pugnantem cum naturali lumine. Nam his seclusis, si argumentorum contrariorum defectus probaretur euidenter, fatendum esset, possibilitatem mysterij posse euidenter probari. Nam quod euidenter ostenditur non esse impossibile, (omnibus nimirum quæ aduersus possibilitatem pugnant euidenter reiectis,) eo ipso euidenter ostenditur esse possibile: quod vidimus nequaquam posse de mysterijs secundum substantiam supernaturalibus affirmari. Itaque Caietanus, admittens euidentem depulsiõnem argumentorum contra mysteria, vel reieciendus est cum Gillio l. 1. tract. 4. c. 11. concl. 1. vel certe cum Suare disp. 4. de fide sect. 2. num. 9. accipiendus est de illis paulo ante tactis euentibus, in quibus argumenti vitium potest euidenter detegi naturæ viribus. Alter Caietanum intellexit Valentia 1. p. d. 1. q. 1. p. 5. §. 4. & 3. p. d. 1. q. 1. p. 2. nempe quasitantum voluerit Caietanus, posse Christianum Doctorem reddere euidentem rationem, cur sibi prudenter persuadeat, rationes fidei mysterium impugnantes laborare falsitate, tametsi nequeat ex ipsa rei natura euidenter ostendere propositionem aliquam in argumenti fidem oppugnantibus assumptam, falsitate sordere. Hoc quidem quod Valentia affirmat, verum est nec rectè ab Aluare 3. p. disp. 1. detortum est in extraneum sensum atque reiectum. Ad rem tamen præsentem non facit: quia inde tantum habetur mysterium esse euidenter credibile de quo nemo ambigit. Non habetur autem quod queritur, nempe quod mysterium sit euidenter non impossibile: Sic enim esset euidenter possibile. At non quicquid est euidenter credibile, est possibile euidenter. Imo multa falsa possunt verisimiliora & credibilia apparere plerique veris. Liqueat ergo quatenus indirecta probatio possibilitatis huius mysterij possit intellectui creato suis viribus relicto concedi.

Salua tamen mysterij tenebrositate.

49. Nihil porro per prædicta discuti caliginem mysterij. (vt addebam,) perspicuum est. Nam euidentis credibilitas non tollit obscuritatem fidei, quia non peruadit ad intimum obiectorum fidei, sed sinit in eorum veluti superficie, ostendendo competere eis commu

not. 9. & Maldonatus Matth. 7. ad illud, *virtutes multas fecimus*, qui latè suffragante Petro Halloix in notis ad c. 2. vitæ S. Iustini (pag. 297.) inferit inde, ex veris miraculis singularibus non posse sumi necessarium argumentum ad probandam veritatem doctrinæ. Neque id tantum valere videtur de miraculis homini inutilibus, ut sunt volatus montium, locutio lapidum ac brutorum, sed etiam de vtilibus homini, quæ negari demonibus atque adeo etiam impijs eorum ministris, negatur lib. 3. recognitionum Clementis. Sed perperam. Tradunt enim scripturæ, impios homines verè edidisse miracula hominibus vtilia. Et ut ait Durandus q. 1. prolo. n. 47. quid vetat, Deum impio alicui reuelare miraculum quod faciendum est: impium verò ea prænotione abuti, ad firmendam illo miraculo falsam doctrinam: denunciando scilicet, tale miraculum edendum esse, indeque errore aliquem confirmando? Tunc certe Deus non mentiretur, neque mendacium confirmaret ipse, sed tantum permitteret abutum gratiæ gratis homini datæ, quod Deus sine labe præstare posset. Itaque sublata videtur omnis evidentiæ existentie huius mysterij, quæ miraculis per Christum editis assurgere censebatur.

Evidentiæ item quæ ex Prophetijs petebatur, non videtur satis solidè fundata. Quid si enim cogitatio obrepit. Prophetas aliquid de his rebus effutisse, casu potius quam divino efflatu? Et ut certo consilio ac ex divino spiritu prænuunciale concedantur, tantis amen obsecrationibus semper inuoluitur quicquid Prophetæ enunciant, ut locus semper sit inevidentiæ præsertim si affectus vehemens obtenebret intellectum, ut ferè accidit circa prænuunciationes, quas quisque prout lubet inflectit. Similiterque enecti potest, quod addebatur de evidentiæ existentie huius mysterij, ex Patris testimonio de Christo. Hoc quippe testimonium non erat evidens. Quid si enim Angelus quispiam eas voces formauit, non autem Deus? Vel quid si Deus, eas voces non nisi materialiter ac sensu vacuas protulit? Id certe non videtur repugnare. Est verò, possit Angelus habere evidentiæ attestantis de quo 2. 2. non suppetit tamen unde constet habuisse eam de facto. Quicquid verò sit de Angelis beatis, demones à Deo prohiberi, & alio auctori potuerunt, ne ad huiusmodi evidentiæ argumenta adverterent.

Postremo defectus substantiæ creatæ in humanitate Christi, non potuit ingenerare Angelo noticiam naturaliter evidentem de illius humanitatis suppositione per substantiam Verbi: posset enim natura substantialis creatæ, conservari absque vlla prorsus substantia, tum creatæ, tum increatæ. Quid quod Vafques 1. p. d. 2. 14. à num. 27. negat Angelo noticiam priuationis personalitatis creatæ, eo quod tamen substantia creatæ Angelo pateat, priuatio autem sit eiusdem ordinis cum substantia quam tollit, tamen idcirco non pateat Angelo ista priuatio, quia pendet essentialiter ex aliquo positio ordinis supernaturalis: nempe ex diuina personalitate humanam substantiam tradente, quam pertrahere non potest naturalis obitus Angelus. Ego tamen hoc argumento non vtor, quia in eo falsè assumitur, priuationem personalitatis creatæ non posse induci nisi per substantiam increatam: cum tamen non videatur dubitandum, quin creatæ substantia tolli possit per solam conservationis suspensionem: in quo casu, humanitas terminatur tantum negatiue, nec substantia diuina subrogatur creatæ. Iuxta sententiam item probabilem, substantia creatæ externa, posset alienam naturam propria substantia spoliata terminare: & ita latè Cononius apud Argentinam in 3. d. l. q. 1. art. 1. Tandem nihil est necesse, ut qui priuationem cognoscit, causam quoque penetret per quam priuatio inducitur. Nam rusticus cognoscit Eclipsim, neque tamen agnoscit

quoddam sit corpus obiectum ex cuius interpositione Eclipsis oritur. Idem ergo, proportionè seruata, statui posset in re præfenti. Siliamus ergo in argumentis anterioribus & caliginem existentie huius mysterij, non obstantibus argumentis propositis, naturaliter ratam & certam habeamus.

Aliqualis evidentiæ inde manans, non est natura tribuenda.

§ 3. Fateor tamen, ea argumenta confirmare, concedendam esse & Angelis & hominibus evidentiæ aliquam existentie mysterij de quo agimus. Eiusmodi tamen est ea evidentiæ, ut cum naturali cuiuscunque intellectus creati caligine circa hoc mysterium, probè cohareat: quia oritur ex diuina reuelatione, non autem ex naturali perspicacia intellectus, ut manifestum erit discurrendo per singula difficultatis propositæ capita.

In primis enim neque Angeli, neque homines, ex nudis effectibus mirabiliter à Christo prodentibus inspicere euidenter poterant. *Id est* esse Christum siue Deum simul & hominem. Purus quippe homo, illa ipsa, aut etiam maiora opera edere potuisset, ut supra præmissi & constat ex Ioan. 14. assummatque Ammonius Alexandrinus contra Monophyitas ex persona Philonis Philosophi, apud Anathasium cap. 14. *ad 17. ferè initio*. Quod ergo siue homines siue Angeli, ex illis miris effectibus quos Christus edebat, agnoscere potuerint autorem eorum esse Christum Domini, non aliunde ortum habuit, quam ex eo quod talia opera coniungerentur assertioni Christi, profitentis se ita operari, ut mortales altantes scirent quia filius hominis habebat potestatem in terra dimitendi peccata, atque adeo erat naturalis Dei filius. Ex operibus inquam illis sic spectatis, poterant naturali sua vi euidenter colligere & Angeli & homines, Iesum sic operantem, esse Christum Domini; sic enim ratiocinari poterant. Omne quod Deus suo testimonio confirmat, verum est. Atqui Deus, miraculis quæ diuino testimonio quasi grauidantur (sunt enim miracula pignus quoddam omnipotentie Dei ex Chrylostomo homil. 14. in Matth. & sicut humana consuetudo verbis, ita Deus miraculis loquitur, iuxta Augustinum epistol. 49. q. 6. & similia habet l. de vtil. cred. c. 16. ac S. Gregorius 27. moral. c. 8.) Deus inquam, miraculis confirmat hanc propositionem, *se esse Christum, filius Dei*. Ergo verè iste, est Christus. Maior est omnibus naturaliter evidens. Minorem in dubitatum habebant Angeli cum boni tum mali, quibus evidens erat pleraque Christi opera, præsertim spectato modo quo fiebant, excedere vires humanas, nec fieri de facto, aut etiam fieri posse à demonibus. Perspectum ergo habere poterant, ea fieri à Deo, vel à bonis Angelis; quarum causarum neutra posset mendacio suffragari. Atque adeo cum viderent, huiusmodi opera quæ ritè expensæ, vera esse cognoscebant, à Christo, vel ad Christi nutum perfici in suæ diuinitatis confirmationem, nec tale ac tantum errandi incentiuum impediri per diuinam providentiam, cuius est prospicere ne tentemur supra id quod possumus: meritò sublimere poterant, Deum talia miracula in assertionem diuinitatis Christi patrata non impediunt, habere ratam eiusmodi assertionem, eamque adscriptione sua firmare, & sigillo munire. Quæ ratione spectatum miraculum, esse argumentum necessarium veritatis doctrinæ, bene tradit Toletus in c. 3. Ioan. annot. 2. & Snares t. 2. 3. p. d. 3. l. 2. & 3. consequenterque negandum est, posse Dei providentiam sinere, ut impius Propheta miraculi faciendi prænotionem habeat, quæ præuideatur abusus ad falsi confirmationem, nisi alicunde prospiciat Deus, ut fides eius nutet, deprehendaturque planus esse. Quare

con-

conclusio ex duabus hinc propositionibus illata, qua
auctor miraculorum, saltemque ad eius nuntium fide-
lentem, Christus esse, & Deus ac homo affirmabatur, in
quam finem ipsemet contestabatur illa opera edi: illa
inquam conclusio, certa erat & naturaliter evidens
hominibus & Angelis, ac etiam demonibus, vt differ-
entiae Mat. q. 14. de verit. attic. q. ad 4. Exi-
mitate autem, daemones per vniuersam Christi vicam
fuisse diuinitis impeditos speciali providentia, ne vim
intellectus sibi connaturalis hac in parte exercerent,
frustrum esse, videturque dissonare Scripturis, affir-
mantibus daemones caussae ipsius esse Christum. En-
imvero, quod eidentem notitiam fert, non autem vel
supponendum duxerat, vt affirmat S. Hieron. Math. 8.
& Caill. 5. 7. de Incarn. c. 11. & seqq. vel opinionem
quod certitudine & firmitate, vt ait Toleros in c. 4.
locus annotat. 75. pretereunt vt videtur S. Bernaido, serm.
1. de resur. vel denique timorem & formidinem ne
ipse esset Christus, vt loquitur S. Gregorius 13. moral.
c. 12. At verbum *exibat*, quo Evangelista vtitur, planè
fert eidentem notitiam, quam daemones de Chri-
sti existentia concessi cum Ma donato Matth. 29. v. 8.
& Sueret. 2. 3. p. d. 3. sect. 3. Verum ea naturalis eiden-
tia non deriuatur ex nudis effectibus mirabiliter à
Christo editis, quod vnum inficiatur sum. Deriuabatur
ergo ex conjunctione attestantis Christi. Nihil au-
tem in eadem, adferre quod praeposita huius-
modi confectione & reuelatione, homines, mulq;
magis Angeli, prudenter ratiocinando deuenire pos-
sent in eidentem & merè naturalem notitiam abtra-
ham diuinitatis huic humanitati copulata.

54. Non dissimiliter philosophandum est, de euidencia existentie huius mysterij ex prophetiis. Quamvis enim ad euidenter colligendum, prænunciacionem obſcuram & verborum ambagibus ſeclè inuolutam, cadere in iſtam hominè, magna attentione & circumſpectione ſitopus, nec exigua ab inordinatis affectibus intellectû plerumque exoculantis liberatio exigatur; (ſpectum quippe obnubilantium interpoſitro, non po. hominibus impedimento fuit quominus per prophetias convinceretur euidèter, vt in Iudæis olim circa Chriſtum notauiſſet, ac nane quoque deprehenditur.) Tamen poteri homo tam ſincere & tam attente ac prudenter leſtere, vt ex prophetiis cum impleretur euidencia huius veritatis prægnè. Iam id quod multò magis in Angelis, cum bonis tum malis, admittendū eſt. Idem dico de euidencia existentie huius myſterij ex teſtimonio Patris, quod non fuiſſet tantum materialiter poſitum, nec fuiſſet ab alio quopiam Angelo, ſed imminebat à Deo editum, vel quod idem eſt ab a'io Angelo ex commiſſione Dei & eius nomine, potuit Angelo innotereſcere, attento ſine ob quem illud teſtimonium miraculoſè ſerebatur, quo poſito, ne homines implanerentur, Dei erat curare vt ſincere ederetur, eſſetque ſerum ſignificatione quam præſert extrema verborum facies. Sed omnis hæc euidencia (vt liquet) præſentabat reuelacionem: vnde non erat partus nuda mentalis virtutis intellectiue, cui ſoli adſcribimus tenebras quoad huius myſterij existentiam.

Summa huius mysterij caligo, concluditur.

9. S. S. dicitur igitur in nudo naturæ lumine, & solam
lucē hominis lucē Angeli vim naturalem intellectus
attendendo, findendum est, implexitatem ænigmati
propositi, esse omnino summam: quandoquidem ne
ipsam quidem mysterij in eo contenti possibilitatem,
agnoscere evideretur potest intellectus villos creatus,
nec tenuere evideretur falsitatis argumenta aduersus
eam possibilitatem innotra. Quāto enim magis cacu-
rit circa plerorū & latiora quibus essentia con-
stitutio continetur. Tanta facit sunt hæc tenebræ, ut ex
illis omnes extrinsece hæreses dicant S. Fulgentius lib. 1. ad
Thorp. Rayn. Christum.

Throph. Rayn. Christus.

Trafim, cap. 4. Magnò enim propè dixerim miraculo, inde manavit caligo , vnde lux orbi affulgebat. Inde obæcatio, vnde illustratio. [In vno eodemve(aic S. Fulgentius) Christo, vnde Dct, veroque hominis Filio, minus perspicientium tenebatur hæcæus lippitudo in quo illuminatis , veri luminis claret manifesta cognitio.]

Concludere igitur appositè possumus cum S. Cyri-
lo 3. penitabili in Nestorium *mirro*. [Magnum est pro-
culdubio istud pietatis mysterium, & ipsis etiam san-
ctis Angelis admirandum. In eoque confirmat nos A-
postolus Paulus cum dicit, *Et notum fiat nunc principibus
& potentibus in celestibus per Ecclesiam, multisformis
sapientia Dei secundum prescientiam seculorum, quam
secreti in Domino nostro Iesu Christo, in quo habemus fiduciam,
& accessum in confidentia per fidem.* Sapientia est nam-
que vera & minime humana, sed diuina & abdi-
ta in quadam ineffabili profunditate, & incomprehen-
sibilitate, Christi mysterii. Itaque psallit beatus David:
*Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius tabe-
naculum eius, tenebrosa aqua in nubibus aeris.* In quo te-
nebras, nihil aliud, vt opinor, intelligit, nisi obscuram
religiosis perceptionem in oculis animi caliginis insitit
incurrentem.] Adamas etiam, Alani doctores vniuersi-
tatis in hanc rem versiculos, quos recitat Argentina in
3. d. 1. q. 1. art. 1. huius mysterij caliginem praeferentes:

*Hic natura silet, Logica vos exulat omnis;
Rhetorica perit arbitrium, ratioque vacillat.*

Vfus doctrinae toto capite tradita.

56. Infigem planè fructum quem ex doctrina de huius mysterij caligine, collegit S. Chryfost. hom. 11. in 1. ad Tim. verbis eius repræsentem. [Intueve quomodo omnibus in locis, dispensationem assumptæ pro nobis carnis, mysterium vocat. Neque enim est omnibus hominibus cognitum, imò ne Angelis quidem ipsi manifesti sūt. Idcirco ait, *revera magnum est*. Nam profecū verissimè magnum prædicatur. Homo enim factus est deus, & deus homo: homo apparuit absque peccato, homo assumptus est, prædicatur esse in mundo, viderunt eam Angeli nobiscum Mysterium, igitur est. Caueamus propagare mysterium, neque ipsum vbique proferamus. pigni tanto mysterio viuere studeamus. Hi nempe, quibus mysteria creduntur, magni utique sunt. Nam si res nobis temporalis mysterium crederet, nonne id singularis amicitie ac familiaritatis indicium, certumque argumentum haberemus? At nunc Deus nobis mysteriū credidit. Et quomodo, (inquies) mysterium dicitur, quod est omnibus notum? Sed id antea erat incognitum, nunc autem singularis gratiæ meritis manifestatum est. Studeamus igitur digni fieri, quibus creditur tanti custodia sacramenti. Ipse enim nobis mysterium tantæ excellentiæ credidit, nos illi neque pecunias credimus.] Est & ille fructus huius doctrinæ sanè eximius, quem idē S. Chryfostomus collegit hom. 7. in 1. ad Corinth. ad illud, *nobis autem reuelatus* D E V; nimirum agnoscere quàm sublimis sit Christiana sapiētia, quæ nos erudit in iis ad quæ ipsi Angeli per naturæ suæ vires non pertingunt. Quid ad eam sapiētiā, quæcunque humana doctrina, quantumvis se ob eam extulerit Ethnicī, vt S. Chryfostomus optimè viger?

CAPVT III.

*Cautiones ad legitimam anigmatis propositi
enodationem.*

57. Ut opportunè monet S. Fulgentius lib. I. ad Trasim. c. 3. [Magnum bonum confert inquisitio veritatis, quæ tamen tunc desiderato non frustratur effectu, si rectis ad veri cognitionem lincis animus annitatur.]

C Eas